

умінь та навичок, які у сукупності з якостями особистості фахівця дозволяють успішно здійснювати навчально-виховний процес, а також залучати до систематичних занять фізичною культурою і спортом якомога більшу кількість школярів.

Безумовно, що методична майстерність студентів факультету фізичного виховання закріплюється і продовжує удосконалюватись після закінчення навчального закладу безпосередньо в процесі практичної діяльності в якості вчителя, педагога-тренера. Основним показником, що характеризує професійну майстерність учителя фізичної культури, є високий рівень здоров'я і фізичної підготовленості його вихованців.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гимнастика: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / [М.Л. Журавин, О.В. Загрядская, Н.В. Казакевич и др.]; под ред. М.Л. Журавина, Н.К. Меньшикова. – [4-е изд., испр.]. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 448 с.
2. Жалій А.А. Гімнастика / А.А. Жалій, В.Д. Палига. – К.: Видавниче об'єднання «Вища школа», 1975 – 356 с.
3. Педагогічні основи керівництва професійною підготовкою учителя фізичної культури: навч. посіб. для студ. факультету фіз. культури педінституту / [С.Ю. Балбенко, Ю.Г. Васін, В.Г. Григоренко та ін.]. – Харків: ХДПУ, 1992. – 160 с.
4. Педагогічна майстерність: Підручник / [І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І.А. Зязюна. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
5. Теоретические и практические основы профессиональной подготовки учителя физической культуры: Метод. рекомендации / [Григоренко В.Г., Сермеев Б.В., Пристанский В.Н. и др.]. – Донецк, 1990. – 187 с.
6. Худолій О.М. Основи методики викладання гімнастики: [Навч. посібник. У 2-х томах. – 4-е вид., випр. і доп.] / Худолій О.М. – Харків: «ОВС», 2008. – Т. 1. – 408 с: іл.
7. Шерета В.В. Теорія і методика викладання гімнастики: [навч. метод. посібник для студ. пед. ун-ту.] / В.В. Шерета, С.М. Кодацька. – Кіровоград, 2011. – 182 с.
8. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян. – Частина 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 248 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Стасенко Олексій Анатолійович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: вдосконалення процесу фізичного виховання у навчальних закладах.

ДІАЛОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ДИСПЕТЧЕРІВ УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ РУХОМ

Світлана ТИМЧЕНКО (Кіровоград)

У статті розглянуто діалогічну взаємодію як одну з педагогічних умов формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів управління повітряним рухом в процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

В статье рассматривается диалогическое взаимодействие как одно из педагогических условий формирования коммуникативных умений будущих диспетчеров управления воздушным движением в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин.

Ключові слова: спілкування, міжособистісне спілкування, комунікативні вміння, діалог, діалогічна взаємодія.

Формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів управління повітряним (УПР) рухом є досить складним процесом, результативність якого залежить від створення певних психолого-педагогічних умов.

Сьогодні побудова освітнього процесу неможлива без включення в нього змісту, який би передбачав навчання майбутнього фахівця спілкуванню з урахуванням специфіки професійної діяльності. В умовах демократизації соціальної дійсності та становлення ринкової економіки країні вкрай необхідні спеціалісти, які б володіли розвинутими комунікативними вміннями і навичками. Недоліки комунікативного розвитку впливають на професійне та особистісне зростання спеціаліста.

Слід зазначити, що сьогодні суттєво змінилися вимоги до людини як суб'єкта спілкування та соціально-психологічна ситуація в цілому, адже традиційно комунікативна культура та комунікативна компетентність особистості формувались у процесі оволодіння нормами, правилами, вміннями, які склалися в тих групах, колективах, де людина реалізовувалась. Науково-технічна революція та технологічний прогрес, розширення кола людей, професійна діяльність яких тісно пов'язана зі спілкуванням, проблемність спілкування, спричинена швидкою динамікою сучасного життя з постійним зламом різних стереотипів, включаючи і ті, що стосуються сфери спілкування [8] – все це є поштовхом до розвитку та вдосконалення концептуальних підходів і програм підготовки майбутніх фахівців до професійного спілкування.

Узагальнюючи результати досліджень науковців Братченко С.Л., Горбунової Н.В., Долгополової Н.Ф., Кудрявцевої Г.А., Лівенцової В.А., Мудрик О.В., Рябушко С.О., Тимченко І.І., Черевко В.П. та ін., присвячених проблемі комунікативної підготовки майбутніх спеціалістів, можна виділити ряд особливостей змісту даної підготовки: комплексність у формуванні комунікативних, інтерактивних, перцептивних умінь; спрямованість на формування гуманістично зорієнтованого спілкування; розвиток психічних властивостей особистості, до яких відносяться: емпатія, потреба у спілкуванні, гнучке та творче мислення, товариськість. Дана система має базуватися на наступних положеннях: дотримання принципів демократизму, гуманізму та діалогізму взаємодії в процесі формування комунікативної культури; орієнтація процесу методичної та педагогічної підготовки на формування комунікативної культури у викладачів; розробка спеціальної літератури; забезпечення навчального процесу необхідними технічними засобами; поєднання теоретичної підготовки із її залученням у практику комунікативної діяльності; регулярне оцінювання студентами своєї комунікативної діяльності; врахування індивідуальних особливостей

студентів у процесі комунікативної підготовки; актуалізація процесів самопізнання та самооцінки; використання форм групової взаємодії та активних методів навчання тощо.

Метою статті є розглянути діалогічну взаємодію як одну з педагогічних умов формування комунікативних умінь диспетчерів УПР.

Ефективність формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів УПР визначається як зовнішніми, так і внутрішніми умовами діяльності. До зовнішніх ми відносимо професійну компетенцію викладачів професійно орієнтованих дисциплін, активізацію різних видів діяльності студентів, створення сприятливої атмосфери для спілкування на заняттях із професійно орієнтованих дисциплін. Внутрішні умови – це особистісні установки самих майбутніх диспетчерів УПР. Вони мають усвідомлювати необхідність формування установки на розвиток комунікативних умінь для успішного здійснення майбутньої професійної діяльності. Дана установка визначається систематичністю, цілеспрямованістю в опануванні фахових знань і навичок, усвідомленням ролі комунікативних умінь та бажанням стати професіоналом.

Формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів УПР визначається низкою педагогічних чинників, особливе місце серед яких належить діалогічній взаємодії.

Філософський словник дає визначення поняттю “взаємодія” як “процесу взаємного впливу різних об’єктів один на одного, їх взаємозумовленість” [11, с. 93].

У психологічній енциклопедії, поняття “взаємодія” розглядається як “процес безпосереднього або опосередкованого впливу об’єктів (суб’єктів) один на одного, що породжує їх взаємну обумовленість та зв’язок” [9, с. 60].

Науковці М. М. Бахтін та М. Бубер є основоположниками діалогічної концепції [1; 4]. М. М. Бахтін розглядає діалог не лише як форму спілкування людей, але і як спосіб їх взаємодії та взаємовпливу. Він вважає, що лише в діалозі різних культур стають зрозумілими особливості кожної культури. М. М. Бахтін наголошує, що в природі самої людини вже закладена її орієнтація на іншу людину, оскільки самопізнання пов’язане з виокремленням себе від навколишнього світу, разом з тим, особистість має навчитися розвивати власну самосвідомість. Вченим приділяється увага проблемі мовленнєвої творчості, оскільки жити, з його точки зору, означає брати участь у діалозі: питати, сприймати, відповідати, погоджуватись, – і саме тому життя виступає “незакінченим діалогом” [1, с. 336-337].

Про вміння викладачів залучати студентів до діалогічної взаємодії наголошував К. М. Левітан. Науковець стверджував, що діалог як форма

міжособистісного спілкування є ефективним засобом встановлення відносин партнерства; “засобом об’єднання індивідуальних зусиль” учасників спілкування, що забезпечує повне взаєморозуміння “між співрозмовниками”. Ми підтримуємо точку зору К. М. Левітана, що в процесі діалогічної взаємодії викладач входить у діалогічний зв’язок зі студентом і робить його своїм співрозмовником [5].

Проблема діалогічної взаємодії розглядається у педагогіці, філософії та психології в єдності з особливостями розвитку особистості, яка в процесі діалогічного спілкування усвідомлює себе як самодостатня особистість у будь-яких ситуація, навчається розуміти інших. Сьогодні відчувається нагальна потреба в такій людській взаємодії, яка при всьому розходженні поглядів, позицій, установок, що розкриваються в думках співрозмовників, базується на принципах співробітництва та співтворчості. Слід відзначити, що опанування студентами правилами діалогічної взаємодії підвищує результативність навчально-виховного процесу. Але студент не завжди спроможний співпрацювати з іншими учасниками навчально-виховного процесу та використовуючи діалог як форму спілкування та навчання.

Діалог у навчанні – це своєрідна форма спілкування з метою реалізації цілей навчання та виховання. Це взаємодія між учасниками педагогічного процесу в умовах навчальної ситуації, що здійснюється у мовленнєвій формі, під час якої відбувається інформаційний обмін між партнерами і регулюються взаємовідносини між ними [6]. Проте ми підтримуємо думку О.О.Бодальова, що діалог – це не стільки форма спілкування, як принцип побудови всього навчально-виховного процесу, де студент є суб’єктом «діалогічного простору», атмосфери психологічного комфорту, яка стимулює самоактивність та самореалізацію особистості. Адже спілкуватися з людиною означає не просто з нею розмовляти, а увійти в її внутрішню ситуацію, зрозуміти її, виявити доброзичливе ставлення, оптимізм, тобто в організації спілкування необхідно виходити не «від себе», а «від іншого» [3].

Безперечним є той факт, що діалогічність навчальної взаємодії забезпечує високий рівень активності особистості, як викладача, так і студента, створює умови для сприятливого емоційного клімату навчання і успішного перебігу соціально-психологічних процесів в студентському колективі, для максимальної орієнтації навчального процесу на індивідуальні та особистісні характеристики студентів, на власну продуктивну діяльність, сприятливий психологічний настрій, який є умовою повноти самої міжособистісної взаємодії, що “перетворює навчальну співпрацю у фактор морального порядку, у фактор розвитку людських взаємин” [7, с.21].

Із аналізу наукових досліджень, присвячених вивченню діалогічного підходу в педагогічному процесі, можна зробити висновок, що діалогічна взаємодія в процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін є необхідною умовою підготовки майбутніх диспетчерів УПР до комунікативної діяльності в професійній сфері. Важливість цієї умови визначається багатьма факторами.

По-перше, студенти, наслідуючи способи і прийоми спілкування викладача, можуть переносити їх у майбутню професійну діяльність. З цієї причини, викладач повинен демонструвати високий професіоналізм та інноваційне творче мислення; високу духовну та моральну культуру; принциповість і вимогливість; готовність до прийняття нових рішень; товариськість і комунікабельність; вміння ототожнювати себе з іншими; високу саморегуляцію мовлення; соціальну відповідальність і активність.

По-друге, стиль спілкування викладача впливає на ставлення студентів до навчання, стимулює їх пізнавальну активність. Міжособистісне спілкування в навчальній групі має створювати атмосферу психологічного комфорту, забезпечувати формування позитивного емоційного контакту між викладачем і студентами, сприяти розвитку поваги та довіри, створювати необхідні умови для самостійності студентів та вияву ініціативи у вирішенні поставлених завдань. Викладач повинен володіти високим рівнем комунікативних умінь та дотримуватись норм культурного спілкування. В протилежному випадку це може призвести до виникнення міжособистісних конфліктів, небажання співпрацювати, напруженості у стосунках, зниження успішності тощо.

По-третє, викладач повинен уміти здійснювати взаємодію зі студентом у формі суб'єкт-суб'єктної взаємодії або формі діалогу, так як суб'єкт-суб'єктні способи взаємодії асоціюються з розвитком суб'єкт-суб'єктної та особистісної складових культури.

Організація діалогічного спілкування – одне із основних завдань викладача, який має бути і виконавцем, і творцем навчально-виховного процесу. Існують дві форми діалогу в діалогічних відносинах: внутрішній і зовнішній. Викладач повинен забезпечити відповідні умови для виникнення цих форм діалогу.

Для внутрішнього діалогу при створенні умов викладач може проектувати ситуаційні завдання наступного характеру: вибір рішення з альтернативних; вирішення проблемних (кризових) ситуацій; вирішення завдань невизначеного характеру; висування гіпотез або пропозицій; пошук суджень щодо певного факту. Для створення умов зовнішнього діалогу проектуються: обмін ідеями та поглядами; дискусія; колективна генерація ідей; опонування ідей, пропозицій та доказів; аналіз ідей і гіпотез. Щоб простимулювати зовнішній діалог, заздалегідь

передбачаються ситуації, коли виникають запитання і надається можливість висловити свою точку зору для кожного з учасників діалогічної взаємодії.

Орієнтація на діалогічну взаємодію у формуванні комунікативних умінь майбутніх диспетчерів УПР вимагає від викладача дотримання певних вимог, а саме: установка на партнерство у спілкуванні; створення позитивного емоційного мікроклімату в групі за допомогою комунікативної діяльності, уникнення бар'єрів спілкування та стресогенних факторів; врахування рівня знань і умінь студентів; обговорення під час занять різних поглядів на проблеми професійного спілкування диспетчера УПР; здатність до співчуття і співпереживання; евристичний стиль викладання і спілкування зі студентами, що спонукає їх мислити, шукати способи розв'язання суперечностей, робити самостійні висновки; створення невимушеної атмосфери спілкування, тобто вільного обміну думок, відсутність психологічного напруження та тривожності; організація колективної співпраці та взаємодії пошуку компромісу; вміння зрозуміти іншого; вміння слухати і чути партнера; спрямування діалогу як на розв'язування предметних завдань, так і на оптимальне спілкування студентів; реалізація внутрішнього та зовнішнього діалогу кожного студента шляхом педагогічного стимулювання діалогу думок і поглядів особистостей; стимулювання комунікативної активності студентів за допомогою різних форм діалогічної взаємодії.

Гуманістично орієнтована професійна підготовка майбутнього диспетчера УПР є передумовою ефективної професійної діяльності; специфікою такої підготовки є те, що вона будується на засадах діалогічної взаємодії, у центрі якої – особистість з її унікальним ставленням до світу та людей” .

Сьогодні діалогічні технології навчання, які є складовою діалогічної взаємодії, передбачають створення такого комунікативного середовища, яке максимально розширює простір співробітництва на суб'єкт-суб'єктному рівні між учасниками навчально-виховного процесу. Органічною його складовою є активність учасників діалогічної взаємодії, при якій активність викладача не повинна домінувати над активністю студентів, тому що завданням педагога є створення умов для розвитку ініціативи тих, хто навчається.

В. Л. Бенін наголошує, що діалогічна взаємодія найбільш ефективно реалізується в особистісно-орієнтованих технологіях, що використовуються в навчально-виховному процесі вищої педагогічної школи. На його думку, саме особистісно-орієнтований підхід дозволяє сприймати особистість студента як позитивного суб'єкта. В.Л.Бенін зауважує, що провідною тактикою спілкування повинно стати

співробітництво, на засадах якого особистісну позицію педагога складає намагання виходити з інтересів та перспектив подальшого розвитку особистості [2, с. 116].

На наш погляд, успішне формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів УПР можливе на основі розробленого у вітчизняній та зарубіжній психології особистісного підходу (О.О. Бодальов, В.М. Мясичев, К. Роджерс, С.Л. Рубінштейн, О.Т. Соколова).

Упродовж останніх років у педагогічній психології та практичній педагогіці значно зріс інтерес до особистісного підходу у підготовці майбутніх спеціалістів (В.І. Андрєєв, І.Д. Бех, Л.М. Деркач, І.О. Зимня, В.В. Рибалка, О.Я. Савченко, В.В. Сериков та ін.) Особистісно орієнтована освіта спирається на фундаментальні дидактичні дослідження, присвячені особистісно розвивальним функціям навчання та виховання.

Особистісний підхід забезпечує більш глибоке цілісне розуміння, пізнання особистості студента і на цій основі – гармонійний розвиток її внутрішньої, мотиваційно-ціннісної, та зовнішньої, поведінкової, підструктур. Особистісний підхід у педагогіці розглядає кожну особистість як суб'єкт своєї діяльності, здатного цілеспрямовано змінювати об'єктивну дійсність і здійснювати творчий саморозвиток, який визначається її внутрішніми протиріччями, і як цінність, у таких виявах, як розвиток і самоактуалізація особистості, її цінності та смисли, переживання світу тощо.

Сучасна педагогіка і психологія вищої школи акцентує увагу на суб'єкт-суб'єктному підході у навчанні та вихованні зростаючого покоління. Цей підхід пов'язаний із діалогічною взаємодією особистостей на рівноцінній основі. Особистісний діалог рівноправних партнерів спільної діяльності вимагає від його учасників визнання рівнозначності особистостей, що вносять творчий внесок у розвиток єдиної педагогічної системи. Мова йде про створення діалогічної системи, а саме групового об'єкта, який вирішує спільні задачі розвитку її учасників відповідно до цілей кожного з них і спільних завдань для обох, а не про окремого суб'єкта (викладача вищої школи), що “впливає” на інший об'єкт (суб'єкт).

В процесі моделювання ситуацій, рольових ігор студенти набувають нового досвіду за рахунок діалогу, обміну думками. Вони більш успішно спілкуються між собою, більш гнучко реагують на ситуації, які виникають у педагогічному процесі, більш творчо вирішують проблемні моменти у взаєминах з оточенням.

Психологічний клімат стосунків, що створюється у процесі діалогічної взаємодії, орієнтованої на діагностику і корекцію особистості

учасників, будується на проявах осіб у ставленні один до одного довіри, емпатії, взаємоповаги, рівності, безумовної цінності індивідуальності кожного, теплоти, любові, підтримки розвитку позитивного потенціалу суб'єктів спілкування [10, с.29].

Варто зауважити, що з аналізу досвіду педагогічної діяльності представників педагогічної школи, викладачеві недостатньо знань основ наук і методики навчально-виховної роботи. Незаперечним є той факт, що лише завдяки безпосередньому спілкуванню студентам можуть передаватися всі знання і практичні вміння викладача. Цілком очевидно, що студенти нерідко переносять ставлення викладача на предмет, який він викладач. На цих стосунках і будується складна й об'ємна піраміда навчання й виховання. Дуже важливо, щоб у навчальному діалозі зберігалася рівність позицій викладача й студента, у процесі якого вони здобувають досвід доцільної взаємодії. Без спілкування не можливе управління навчальною діяльністю студентів, і тому на заняттях в процесі співпраці викладачеві необхідно включати всю групу в обговорення певної проблеми, створюючи штучно цілеспрямовану ситуацію спілкування. У процесі спілкування викладач поглиблює проблему чітко спрямованими запитаннями й, таким чином, вибудовує структуру діалогу. Важливою складовою процесу діалогічної взаємодії є вміння встановлювати контакти із суб'єктами взаємодії за допомогою “продуктивної комунікації”, яка має базуватися на взаємоповазі та довірі.

Існує таке поняття, як “принцип діалогічної взаємодії”, який є проявом взаємозв'язку, взаємозалежності, взаємосуперечливості та виражається в різних формах діалогічного спілкування в системі освіти. На думку О. В. Черних, саме в діалогічній взаємодії виявляються “специфічні прояви науково-педагогічної інформації – конкретні знання, особистісні волевиявлення, емоції, потреби, настанови тощо”. Він наголошує, що діалогічна взаємодія “підкреслює бачення різних позицій концепцій, поглядів, теорій у толерантній, погодженій формі” [12, с. 31-33]. Наразі зрозуміло, що використання діалогу у навчально-виховному процесі є доцільним, якщо він виступає формою зв'язку педагога та студентів. Для того, щоб організація діалогу на заняттях була успішною, необхідно створити умови, за якими його учасники можуть вільно висловлювати свої думки, порівнювати їх з думками інших студентів, творчо міркувати. Звичайно, це сприяє встановленню особистісної, творчої взаємодії зі студентами, у процесі якої викладач навчається відходити від власних стереотипів авторитарного спілкування, що дозволяє йому досягти взаєморозуміння зі студентами.

На сьогодні професійна орієнтація майбутніх диспетчерів УПР повинна бути направлена не лише на набуття студентами знань, умінь і навичок на фоні загального уявлення про основи сучасного виробництва,

а й на діяльність творчого характеру, яка повинна забезпечувати досить високий рівень інтелектуальної активності студентів. Саме це дозволить погодити навчальні дисципліни на основі діалогічної взаємодії. Адже в умовах сьогодення ставиться мета не лише навчити кожного студента певних трудових операцій та прийомів, сформувати технічно освічену особистість, а в першу чергу – особистість, здатну широко адаптуватися до стрімких змін сучасного суспільства. Це означає необхідність перегляду й оновлення змісту професійно орієнтованих предметів з підготовки майбутніх диспетчерів УПР, зміни позиції викладачів і студентів у спілкуванні, що зумовлює потребу діалогу, дискусій, обміну думками, враженнями, моделювання ситуацій, які дозволять поєднати конкретні трудові операції з формуванням таких цінностей особистості, які допоможуть їм стати успішними у виборі власного життєвого шляху. Саме тому, організація діалогічної взаємодії щодо формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів УПР є досить актуальною. Отже, ми дійшли висновку, що процес формування комунікативних умінь буде успішним за умов діалогічної взаємодії, що відбувається в процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, і має в своїй структурі декілька компонентів. Першим компонентом є вивчення можливостей студентів успішно взаємодіяти в діалозі в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі “викладач – студент”, “студент – студент”. Другий – цілеспрямоване включення студентів у діалогічну взаємодію в умовах аудиторної та позааудиторної роботи. Третій компонент передбачає – організацію цілеспрямованої взаємодії шляхом впровадження складних діалогічних технологій.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М.: Искусство, 1986. – 444 с.
2. Бенин В. Л. Педагогическое общение в структуре педагогической культуры: Учеб. пособие для студентов вузов. – Уфа: Восточный университет экономики, гуманитарных наук, управления и права, 2000. – 144 с.
3. Бодалев А.А. Проецирование и взаимодействие в общении // Педагогіка. - 1991. – №1. – С. 11-14.
4. Бубер М. Два образа веры. – М.: ООО “Фирма “Издательство АСТ”, 1999. – 592 с.
5. Левитан К. М. Культура педагогического общения: Учеб. пособие. – Иркутск: Изд-во Иркутского университета, 1985. – 104 с.
6. Машбиц Е.И., Андриевская В.В., Комиссарова Е.Ю. Диалог в обучающей системе. – К.: Вища школа, 1980. – 184с.
7. Панюшкин В.П. Освоение деятельности в условиях взаимодействия ученика с учителем // Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся. – М., 1980. – С. 16-22.
8. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 216с.
9. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанков. – К.: “Академвидав”, 2006. – 424 с.
10. Соммерз – Фланаган, Дж. Клиническое интервьюирование / Джон Соммерз – Фланаган, Рита, Соммерз – Фланаган; [пер. С англ. В.В.Кулебы]; под. ред. Э.В.Крайникова. – [3-е изд.]. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. – 672с.

11. Философский словарь / Под. ред. И. Г. Фролова. – М.: Республика, 2001. – 719 с.
12. Черних О. В. Освіта як комунікативний процес. – К.: ТОВ “Поліграф-Консалтинг”, 2004. – 39с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тимченко Світлана Василівна – викладач кафедри іноземних мов Державної льотної академії України, аспірант кафедри суспільно-гуманітарних наук та професійної педагогіки.

Коло наукових інтересів: формування комунікативних умінь майбутніх авіаційних фахівців.

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ ДО ВЕДЕННЯ РАДІООБМІНУ

Євгенія ТОКАРЬ (Кіровоград)

У статті представлено методiku педагогічної діагностики в процесі підготовки майбутніх пілотів до ведення радіообміну як типового завдання їхньої професійної діяльності. Визначено мету та завдання розробленої методики, окреслено об'єкти діагностичної діяльності, охарактеризовано дії викладачів та студентів в цьому процесі.

В статье представлена методика педагогической диагностики в процессе подготовки будущих пилотов к ведению радиообмена как типового задания их профессиональной деятельности. Определены цель и задания разработанной методики, очерчены объекты диагностической деятельности, охарактеризованы действия преподавателей и студентов в этом процессе.

Ключові слова: педагогічна діагностика, мета та завдання діагностики, об'єкти діагностичної діяльності, контрольно-діагностичні процедури, етапи діагностування.

Сучасна педагогічна теорія і практика доводять, що розв'язання проблеми управління якістю освіти у вищому навчальному закладі неможливе без організації цілісної системи педагогічної діагностики на різних рівнях управління, і висувують невідкладні вимоги до розробки таких методик, метою яких є не лише цілеспрямований контроль рівня сформованості знань, умінь і навичок з окремих предметів, а й розвиток професійно важливих якостей майбутніх фахівців, здатності до самоконтролю як передумови подальшого саморозвитку, самовдосконалення та самоосвіти, адже в розвитку освітньої галузі сьогодні утвердилася тенденція до неперервної освіти протягом всього життя, коли фахівець постійно поглиблює власні знання, вчиться новому і прагне до самореалізації.

Дослідженням окремих аспектів педагогічної діагностики приділено досить значну увагу як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці (О.М.Демченко, Г.С.Цехмістрова, Н.В.Ізотова, І.В.Єськова, В.М.Царьков та ін.), розроблені відповідні методи, форми і засоби, навіть створені окремі моделі і системи педагогічної діагностики якості вищої освіти та технології їх реалізації у навчальних закладах різного типу, як загальноосвітніх, так і вищих. Але проведений нами ретельний аналіз педагогічних джерел не виявив існування жодної науково обґрунтованої методики діагностики в процесі професійної підготовки фахівців у